

Inschrijvingseisen moeten reëel zijn

Gids Proportionaliteit regelt eisen in aanbestedingen

De Gids Proportionaliteit is een uitvloeisel van de nieuwe Aanbestedingswet die in oktober is vastgesteld. In die wet is opgenomen dat aan een aanbesteding geen zwaardere eisen gesteld mogen worden dan noodzakelijk. Dit is het zogenaamde prioriteitsbeginsel. Het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie heeft deze Gids Proportionaliteit samen met brancheverenigingen uit het bedrijfsleven geschreven. De gids benoemt en beschrijft wat redelijke eisen zijn. Cumela Nederland ziet graag dat de gids in de wet wordt opgenomen. Op dit moment legt de minister de Gids voor aan de Tweede Kamer met de vraag of er een richtlijn van gemaakt kan worden om te voorkomen dat het een vrijblijvend document wordt.

Ervaringseis

De gids is op zich een praktisch document geworden. We noemen enkele voorbeelden. Zo wordt gesteld dat een ervaringseis moet aansluiten bij de relevante kerncompetenties van de opdracht. De ervaringseis moet dus niet meer vragen naar 'ervaring met het uitvoeren van dezelfde opdrachten', maar moet eisen dat een

referentieopdracht 'per competentie inzicht geeft' of de inschrijver in staat is het werk vakbekwaam uit te voeren. Het is dus mogelijk om je voor verschillende onderdelen van het werk te beroepen op verschillende eerder uitgevoerde opdrachten.

Verbod op clusteren

Een andere verbetering is het in de wet opgenomen verbod op clusteren. Een verbod, maar met een 'tenzij': de gids zegt daarover dat samenvoeging van twee of meer opdrachten is toegestaan als er sprake is van 'logisch samenhangende onlosmakelijk met elkaar verbonden onderdelen'. De winst voor Cumela-bedrijven zit erin dat de positie van het midden- en kleinbedrijf zorgvuldig moet worden geanalyseerd en afgewogen en dat de aanbestedende dienst de noodzaak tot clusteren goed kan motiveren.

Omzeteis

De omzeteis is een ander onderwerp dat telkens voor veel discussie zorgt. Het gaat hierbij om twee soorten omzeteisen: de omzet van een bedrijf is maximaal tweemaal de grootte van het werk, anders moet men motiveren. Daarnaast

In veel bestekken komen eisen voor die niet in verhouding staan tot de opdracht. Het gaat vaak om eisen die midden- en kleinbedrijven belemmeren om mee te dingen naar opdrachten. De Gids Proportionaliteit stelt paal en perk aan onredelijke eisen.

Auteur: Jan van der Lei

Auteur Jan van der Lei is bij brancheorganisatie Cumela Nederland als beleidsmedewerker en sectiesecretaris Cultuurtechniek en grondwerken actief in beleidsontwikkeling, beleidsimplementatie, sectorontwikkeling en advisering aan individuele en groepen specialisten in groen, grond en infra. www.cumela.nl

moeten referenties, ofwel eerder aangenomen werken, qua grootte 60 procent bedragen van het aan te nemen werk. Een aannemer moet namelijk niet alleen in staat zijn om het werk te maken, maar ook om het te managen. De gids adviseert voor de omzeteis een glijdende schaal te hanteren die afhankelijk is van de moeilijkheid van het werk.

Dus: voor een eenvoudige opdracht minder dan 50 procent van de raming; voor een ingewikkeldere opdracht 50-100-150 procent van de raming; bij zeer complexe, risicovolle projecten tot 300 procent van de raming. Alles boven 300 procent is disproportioneel.

Enkelvoudig/meervoudig onderhands

De gids adviseert om 'gunning uit de hand', dus enkelvoudig onderhands, toe te passen voor de kleine opdrachten tot € 150.000,- (werken) en de meervoudige onderhandsprocedure vooral in te zetten voor projecten tot € 1.500.000,-.

De gids is in principe tegen het stellen van verhoogde eisen aan combinaties. Datzelfde geldt voor zwaardere eisen aan onderaannemers.

De Gids Proportionaliteit is ontwikkeld om ingevoerd te worden met de nieuwe Aanbestedingswet. Inmiddels is al een aantal keren met succes een beroep gedaan op de

afspraken die hierin staan (zie kaders). Hoewel de gids nog niet officieel is vastgesteld, adviseren we onze leden nu al om aanbestedingen waarin zij geïnteresseerd zijn, te beoordelen met de inzichten van de nieuwe gids. Wellicht zijn de eisen in het bestek zo hoog dat u niet kunt inschrijven.

Met de gids in de hand kunt u nu al hard maken

dat de eisen onredelijk zijn en zij de mogelijkheid ontnemen in te schrijven, wat slecht is voor de concurrentie.

Omzeteis

In een aankondiging staat de eis met betrekking tot de omzet. Gevraagd wordt een gemiddelde omzet van ten minste € 1.000.000,- per jaar. Wij schatten in dat onderhavig project ongeveer een waarde heeft van €100.000,- per jaar. De leidraad Aanbesteden van de Regieraad Bouw en het consultatiedocument van het ministerie van Economische Zaken inzake de Aanbestedingswet geven aan dat de minimumeis inzake omzet in beginsel niet hoger dan 200 procent van de opdrachtwaarde behoort te zijn. Uit jurisprudentie valt te herleiden dat omzeteisen vanaf 300 procent al als onredelijk hoog worden aangemerkt. Door het stellen van een te hoge omzeteis wordt een groep midden- en kleinbedrijven uit de regio uitgesloten van deelname. Wij hebben de opdrachtgever geadviseerd de omzeteis aan te passen.

Vakbekwaamheidseis

In een bestek staat dat de ervarings-/vakbekwaamheidseis zal worden getoetst aan drie eerder uitgevoerde projecten met een totale waarde van € 600.000,- waarbij een project een minimale waarde van € 150.000,- moest hebben. Het aangeboden project heeft naar schatting een waarde van € 100.000,- per jaar. De Regieraad Bouw, alsmede ook documenten die gaan behoren tot de nieuwe Aanbestedingswet, geven aan dat eisen aan referentieprojecten niet alleen proportioneel dienen te zijn naar aard, maar ook naar omvang van de opdracht. Als richtsnoer wordt voor de beoogde waarde van de referentie op orde van grootte 0-60 procent van de raming gesteld, waarbij 0 procent betekent dat er geen referentie-eis is. Het gaat om een glijdende schaal, waarbij serieus per opdracht moet worden bezien of eisen aan de onderkant, dan wel eerder aan de bovenkant van de schaal reëel zijn. Afwijking van dit algemene richtsnoer behoeft uiteraard motivering. De conclusie in dit voorbeeld moet, gezien de aard van de werkzaamheden, dan ook zijn dat de gevraagde ervaringseis (150 procent) onredelijk hoog is en dat deze het kleine bedrijven onmogelijk maakt in te schrijven. De aanbesteding moet opnieuw in procedure worden genomen.

Bepaling social return

Een gemeente wil voor het gemeentehuis een natuurstenen bestrating gerealiseerd zien en schrijft daarvoor een aanbesteding uit. De hiervoor te leveren materialen zijn kostbaar en maken een groot gedeelte van de aanneemsom uit, terwijl de aanleg zelf specifieke deskundigheid vereist. De gemeente heeft daarbij de volgende eis gesteld: op deze aanbesteding is van toepassing de door de gemeente vastgestelde regeling tot inzet van werklozen (de zogenaamde 5%-regeling). De aannemer aan wie het werk zal worden opgedragen, is op basis daarvan verplicht minimaal vijf procent van de aanneemsom te verlonen door middel van inzet van werklozen. Door het verhoudingsgewijs geringe deel aan loonsom binnen deze aanneemsom en de specialistische activiteit, is deze social-returnbepaling disproportioneel. (Bron: *Gids Proportionaliteit*)

VCA**

Om in aanmerking te (kunnen) komen voor een uitnodiging voor de inschrijvingsfase diende een ondernemer/gedagigde te beschikken over een geldig VCA**-certificaat. VCA** is gericht op de directe beheersing van VGM (Veiligheid, Gezondheid en Milieu) tijdens het uitvoeren van werkzaamheden op de werkvloer (VCA*), alsmede op de VGM-structuur (onder meer VGM-beleid, VGM-organisatie en verbetermanagement). Met name de toevoeging/verbreding op het VCA* is voor het gemiddelde midden- en kleinbedrijf te hoog gegrepen: beleidsontwikkeling, organisatiestructuren en verbetermanagement zijn niet direct onderwerpen die aan de orde komen bij de kleine bedrijven, waar de eigenaar tevens acquisitie bedrijft, de aansturing van projecten en het personeel doet, wellicht calculeert, enzovoort. Om aan VCA** goed invulling te geven en te onderhouden, zal het bedrijf externen moeten inschakelen, met alle kosten van dien; kosten die erg zwaar drukken bij kleine bedrijfsomzetten. Bovendien is niet duidelijk wat de meerwaarde van VCA** voor de uitvoering van het onderhavige project was. De eis tot het hebben van een VCA**-certificaat voor dit project is dus disproportioneel.

ISO 9001:2000 / ISO 9001:2008

Om in aanmerking te (kunnen) komen voor een uitnodiging voor de inschrijvingsfase voor een klein onderhoudsproject (€100.000,-) diende een ondernemer/gedagigde te beschikken over een geldig en relevant ISO 9001:2000-certificaat of de opvolger daarvan (ISO 9001:2008). ISO borgt de kwaliteit van werken zoals is afgesproken. Het onderhavige project zal worden beschreven in een beeldkwaliteitsbestek. Inherent aan de systematiek van een beeldkwaliteitsbestek is dat de kwaliteit vastligt en de gemeten kwaliteit door middel van een door de opdrachtgever opgesteld meetplan (met onder meer meetvakken, locatie- en meetfrequentiekeuzes) wordt gecontroleerd. Daarvoor is ISO niet nodig. Eisen met betrekking tot communicatie en rapportage kunnen prima in het bestek worden beschreven; beter zelfs, omdat deze punten dan worden ingevuld zoals de opdrachtgever dit wenst en niet zoals toevallig in het ISO-handboek van het desbetreffende bedrijf is beschreven. ISO-certificering is voor de kleine bedrijven die graag op dit project zouden inschrijven, een te kostbare zaak waardoor zij niet kunnen inschrijven. De conclusie moet dan ook zijn dat voor onderhavig project de eis disproportioneel is en dat het de concurrentie onevenredig beperkt.